

Biskop Frederik Münters Selvbiografi.

Ved Louis Bobé.

Manuskriptet til nedenstaaende Optegnelser er et Koncept med Biskop Frederik Münters egen Haand blandt dennes Papirer i Rigsarkivet. Renskriften, der i Anledning af Forfatterens Udnævnelse til Storkors af Dannebrog er bleven indsendt til Ordenskapitlet, er ventelig sammen med de øvrige Biografier af Ordensriddere gaaet til Grunde ved den sidste Slotsbrand. Texten er med enkelte smaa Ændringer en bogstavret Gjengivelse af Forfatterens Manuskript. Biskop Münters Dansk er, som det vil ses, helt igjennem isprængt med mindre klædelige Germanismer, hvilke Meddeleeren ikke har ansét sig berettiget til at fjerne.

Om de i Texten nævnte Personer gjælder det, at de dels af Forfatteren selv ere tilstrækkeligt nøje betegnede, dels med enkelte Undtagelser ere saa bekendte, at Oplysninger om dem let vil kunne findes i Dansk biografisk Lexikon samt i ethvert større Konversationslexikon.

Frederik Münter er fød i Gotha d. 14. Oct. 1761 af Faderen Balthasar Münter, dengang Præst ved Vaisenhuset og Hofdiakonus sammesteds, og Moderen Magdalene Ernestine Sophie Frederike von Wangenheim. Hans Faders Familie¹⁾ er oprindelig nederlandsk. En Gren af samme er endnu i Holland, men hans Forfædre droge, formodentlig i Religionskrigene mod Philip II. af Spanien, til Lübek, hvor de i et Par Aarhundreder vare Borgere og Kiøbmænd, og ere iblandt dem Faderens Farbroder, en i første Halvpert af forrige Aarhundrede for sin Kiærlighed til Videnskaber og Konster og sine Konstsamlinger bekiendt Kiøbmand, Herrmann Münter, der var Medlem af denne Fristats Senat og døde som Borgmester. Moderens Familie hører til Tydsklands ældste adelige Slægter.

I sin Alders fjerde Aar kom han til Kiøbenhavn, da hans Fader, hvis Veltalenhed paa Prækestolen allerede i hans unge Alder var bleven berømt, efter Dr. Eberhard David Haubers Død var af St. Petri tydske Menighed kaldet til anden Sognepræst ved samme. Hans første Ungdoms Lærer var en Landsmand af hans Fader, Bernhard Dragun²⁾, som i Aaret 1771 blev Sekretær

¹⁾ Se Stamtavlen i S. Elvius og Hiort-Lorenzen, Danske patriciske Slægter, 221 f. Om Barndomshjemmet jvfr. Friederike Brun, Wahrheit aus Morgen-träumen.

²⁾ Dragun udnævntes 1773, 8. Sept., til Sekretær ved den almindelige Plejeanstalt i Kjøbenhavn, og blev gift 10. Okt. s. A. m. Sara Gabel, fhv.

i den nylig oprettede Direction for Kiøbenhavns Fattigvæsen, hvorpaa Faderen overgav ham til nuværende Herr Etatsraad Professor Jakob Wolf, som i en Tid af fem Aar med utrættelig Omhu og Kiærlighed fortsatte den af Dragun begyndte Undervisning, især i Sprogene, og bibragte ham stor Lyst til Mathematiken; tidlig, og flere Aar inden han blev akademisk Borger, begyndte han at høre philologiske, historiske og filosofiske Forelæsninger hos Professorerne Abraham Kall, Schlegel, Riisbrigh og Kratzenstein, hvis Cursus over Experimentalphysiken han ideligen besøgte, og hvis Yndest han havde den Lykke at erhverve i saadan Grad, at denne gjerne havde dannet ham til med Tiden at blive hans Efterfølger, hvilket maaskee ogsaa var blevet hans Livs Plan, hvis han havde følt sig oplagt til at studere Medicinen, som dengang efter Universitetets Indretning var uopløseligen forbunden med Physiken. Dertil kom den Lyst, sal. Biskop Balle vakte hos ham til Kirkehistorien ved den Adgang, han tillod ham til sig og sine Læretimer; hvorved han da blev befæstet i sit Forsæt at studere Theologien. Men for med Hæld at kunne opofre sig til denne Videnskab, søgte han at lægge en god Grund i Philologien, især den græske.

Faderens Venskab med Klopstock virkede kraftig paa den næppe af Barndoms Aarene fremsteegne Dreng. Tidlig læste han Messiaden, en Deel af det gamle Testamentes poetiske Bøger, Homer, Ossian og andre Oldtidens Digttere. Hans hele Phantasie blev oprørt, og Faderens kloge Omgang sikrede ham for den Skade, som deraf saa let havde kunnet oprinde, uden at de gavnlige Virkninger bleve tabte. Thi ved de mange Forsøg han gjorde i Vers og Prosa, fik han Færdighed i at udtrykke sine Tanker og en for hans Alder temmelig dannet Smag, og disse

Kammerjomfru hos Dronning Caroline Mathilde. Hun indberetter 1772 til Kongen, at hun intet Sted ved, hvor hun kan være (Breve udfærdigede gj. Finanskollegiets Sekretariat 1772, 1287), og fik en Pension paa 150 Rdlr. aarlig. Sara G. var Datter af den Johan Jakob Gabel, der havde lejet Grev Schulins, siden Efterslægtens Gaard paa Østergade, som ødelagdes 17. Jan. 1772. Han var 1790 Toldforvalter i Glückstadt (Fin. Koll. Journal Bilag 1790, 2001). Dragun døde 29. Dec. 1775, 34 Aar gl. (Adr. Compt. Efterr.).

Fordeele [ved]bleve, da han siden efter indsaae, at han ikke var skabt til at være Digter. I samme Tid udviklede ogsaa Tilbøieligheden til det antiquariske Studium sig hos ham ved hans Venskab med Niebuhr, der ogsaa blev vigtig for ham, for saa vidt han ved Niebuhr's Samtaler erholdt en Deel næsten intensive Kundskaber om Orienten, som siden har været til største Nytte for ham i hans Studier, og Smag for Konsterne fik han efterhaanden, ved at den berømte Kobberstikker Professor Preisler, ligeledes en af hans Faders fortroligste Venner, tillod ham fri Adgang til sig. Hans Fader, som selv med varmeste Deeltagelse styrede hans Undervisning og tillige vaagede for, at han lærte at sysselsætte sig selv, gav ham al muelig Lejlighed til at dyrke de Fag, han især følte sig oplagt til, uden dog at tillade ham at forsømme de andre lige nødvendige. I Øvelserne i latinsk Stil blev han noget tilbage, og har siden længe maattet bøde for denne Mangel. Saaledes forberedt til den akademiske Bane blev han af Faderen selv dimitteret til Universitetet, hvor han blev inskriberet i Efteraaret 1778 og nød den Ære at holde med sin Ungdomsven salig Professor Snedorf de dengang ved Uddelingen af de saakaldte Honores brugelige latinske Taler; derpaa gik han i tre Aar de sædvanlige Cursus igiennem, hørte de vigtigste philosophiske og philologiske Forelæsninger, ligesom næsten alle theologiske, og var det saa i denne Tid, at han følte sit Kald til Theologiens historiske Deel, hvortil Balles Forelæsninger end meere bestemte ham, ligesom Tyge Rothe med faderlig Kiærlighed bidrog til hans Dannelse og aabnede mangfoldige Synspunkter for ham, som ellers først pleie at være Resultatet af mange Aars Studium, og iblandt hvilke friere Anskuelse af Middelalderen og af Forskelligheden i de Christne Kirkers Lærebegreb og Forfatning især ere blevne ham gavnlige. Det har over alt været en Lykke, for hvilken han ikke noksom kan prise Forsynet, at flere af Tidsalderens værdigste Videnskabsmænd have fattet Godhed for ham og givet ham Advarsel, Vink og Veiledning, hvor han behøvede dem, og med inderlig Taknemlighed erindrer han foruden Balle og Rothe, Jerusalem, Heyne, Spittler, Koppe, Harder og Wieland som dem, der paa

een eller anden Maade har havt saare virksom Indflydelse paa hans Aands Dannelse. Allerede inden han endte sine theologiske Cursus ved Kiøbenhavns Universitet havde han taget den Beslutning at danne sig til med Tiden at vorde theologisk Docent. Han underkastede sig alle akademiske Prøver, og erholdt i alle bedste Character, og saaledes dimitteret fra Høiskolen med saare ærefulde Vidnesbyrd fra sine Lærere begav han sig i Foraaret 1781 udenlands¹⁾ for at fuldende sine akademiske Studier i Göttingen, hvorhen han efter nogle Maaneders Reise i Nedre og Over Sachsen kom i Efteraaret. Paa denne Reise aabnede den høie Agtelse, hvori hans Fader stod, og Klopstocks Anbefalinger ham Adgang til mange af det nordre Tydsklands største og ærværdigste Videnskabsmænd og Digtere. Hensler, Gerstenberg, Jerusalem, Ebert, Herder, Wieland, Gleim, og flere andre modtog ham paa det kiærligste, og han havde den Lykke, som det unge Menneske saa siældent nyder, at knytte Forbindelser, som bleve varige. I Göttingen blev han to Aar. De sædvanlige Elementar Forelæsninger havde han allerede hørt i Kiøbenhavn. Han kunde da især anvende Tiden paa at dyrke den hellige og profane Philologie og Historie under Heyne, Koppe, Walch og Spittler. Ei heller forsømte han at udvide i Bøhmers Forelæsninger den for den lærde Theolog saa nødvendige Kundskab i Kirkeretten, hvori han allerede havde lagt god Grundvold ved at høre Jakob Eduard Colbiørnsens Foredrag, og hos Gatterer at øve sig i at læse og bedømme Diplomer og gamle Haandskrifter, men hvad han ofte har følt og angret, er, at han forsømte at erhverve sig i det ringeste elementær Kundskab i den romerske Ret, som er saa nødvendig for den lærde Theolog, der befatter sig med historiske Undersøgelser, og hvortil han i Göttingen havde havt den bedste Leilighed. Spittlers venskabelige Veiledning til det historiske Studium fortsatte udenlands, hvor Thyge Rothe havde begyndt hjemme. Han lærte at fatte almindeligere Overblik af Tildragelser og efterhaanden at indsee, hvad pragmatisk Historie egentlig er, ligesom Koppes og Fa-

¹⁾ Jvfr. om denne Rejse C. L. N. Mynster, Fra den ældre Tid, S. 53 f. og Fra Frederik og Frederikke Münters Barndom.

derens og andre værdige Mænds Veiledning bevarede ham for de Sværmerier, som dengang vare saa herskende i det tyske Frimureri, i hvilken Orden han tidlig er bleven indlemmet.

I Efteraaret 1783 kom han hjem til Fædrelandet. Det Haab han havde om at kunne gjøre en literarisk Reise til det sydlige Europa, til hvilken han ogsaa havde forberedt sig i de sidste Maaneder, han tilbragte i Göttingen, blev ogsaa snart efter hans Hiemkomst opfyldt, da han erholdt kongelig allernaadigst Understøttelse og tillige Befaling til at besøge Ragusa i Dalmatien, hvor, efter Rygtet, endeel Haandskrifter af det Nye Testamente skulde findes, hvilke det blev ham overdraget at undersøge og excerpere til Brug for den kostbare Udgave, hvortil Biskop Dr. Birch havde samlet saa stort et Apparat i Tydsklands og Italiens Bibliotheker. Han tiltraadte denne Reise i Foraaret 1784, efter at have udgivet et Par i Göttingen udarbejdede Prøveskrifter; men kom ikke til Ragusa, da den Pest, som endnu ikke ganske havde ophørt at rase i Dalmatien, gjorde Overfarten umuelig, dengang han var i Venedig, og han siden blev forvisset i Rom ved lærde Ragusaneres Forsikring om, at intet af de Haandskrifter, som fordum havde været i deres Fødeby, befandtes mere der, hvorpaa han, efter at have indberettet dette, allernaadigst blev dispenseret fra sin Forpligtelse.

Det var en skøn Tid dengang for den lærde Rejsende. Dyb Fred, almindelig Bestræbelse at udbrede Cultur og Oplysning, religiøs Tolerance hørende til Dagens Tone. I Tydskland var Litteraturen paa sin høieste Spidse. Mange af de Mænd, som havde virket mest til Smagens Renselse og til at bringe den tyske Litteratur til saadan Høide, [vare] endnu i Live og i en kraftfuld Alderdom, ogsaa i Italien saas overalt kiendelig Fremskriden til det bedre, især efter Jesuiterordenens Ophævelse, Lyst til nærmere Kundskab om fremmed Literatur og ivrig Kamp med Fordom og munkisk Overtro. Det var Josef II.s Dage, og under hans Banner samledes alle oplyste Mænd og de, der vilde regnes i Klasse med dem. Meget var derfor at lære for den videlystne Fremmede, og saae man, at han virkeligen søgte at erhverve sig Kundskab, saa var man beredvillig til at hielpe

ham, Bibliothekerne stode aabne for ham, og hvad der er mere end Bibliothekernes Haandskrifter, han blev optaget i disse Mænds Fortrolighed, anbefalet fra den eene til den anden og lærte at kiende den *da* levende Verden. Denne Lykke nød ogsaa Forfatteren af dette Levnetsløb, og da han som Theolog havde sine Øine især henvendt paa det romerske Hof, og ved Spittlers Underviisning var sat i Stand til at agte paa det, som især burde sees og studeres, var den Tid af 12 Maaneder, han tilbragte i Rom, ikke unyttig for ham i denne Henseende. Han saae Striden mellem de to med hinanden kiempende Parter, det Jesuitiske og det Jansenitiske, og i Forbindelse, [eller] i det ringeste i Bekiendtskab med flere af de Jansenistisk sindede Formænd, selv med den ædle Biskop af Pistoia, blev han temmelig nøie underrettet om, hvad der foregik; ligesom han ikke heller blev uvidende om Keiserens og de tydske Fyrsters og Kongen af Neapels Stridigheder med det romerske Hof, og fik overalt efterhaanden en intuitiv Kundskab om den romerske Kirkes Forfatning og om de Grundsætninger, Curien især stræber efter at vedligeholde, hvilken Kundskab flere Gange har været til Nytte for ham i de Embeder, der siden bleve ham betroede. I Rom var han især bleven anbefalet af sal. Hertug Ernst i Gotha til Hofraad Reiffenstein, en dengang berømt Antiquar, og af sine danske Venner til Monsignor Borgia, der allerede dengang blev betragtet som de danske Reisendes Ven og Beskytter og her viiste sig saaledes som Prælat og Cardinal i en Tid af 25 Aar indtil sin Død i Lyon, da han reiste til Frankrig for at bivaane Keiser Napoleons Kroning. Denne lærde og værdige Prælat tillod ham den frieste Brug af sit Museum og af alle sine literariske Skatte, ligesom han ogsaa forskaffede ham Tilladelse til at arbeide i de fleste Bibliotheker. Ikkun det vatikanske Bibliothek kunde hverken Borgias's eller sal. Grev Bernstorff's Anbefaling aabne ham Adgang til, fordi man i Rom var opbragt over nogle Yttringer om den i dette Bibliothek formedelst Bibliothekarens Uvidenhed herskende Illiberalitet mod Fremmede, som bleve tilskrevne danske Reisende. Men de Samlinger, han gjorde i Rom af de ældste ægyptiske Bibelovertættelsers Fragmenter, Opdagelsen af Tempel-

herre Ordenens Statuter og de Excerpter, han ved den pavelige Archivar Monsignor Marinis Godhed fik Tilladelse til at gjøre af en Deel i Processen med denne Orden holdte Forhør, vare saa rigt et Udbytte, at han kunde være fuldkommen tilfreds dermed. Desuden fandt han og adskilligt andet mindre vigtigt. Men han indsaae altid meere, at noget endnu utrykt kan uden Skade for Videnskaben henligge i Bibliotheker, og at den lærde Reisende kan ofte anvende sin Tid bedre, end ved at randsage gamle Haandskrifter. Der hører foruden den nødvendige Kundskab en vis Takt til at vide, hvad der egentlig er vigtigt, og denne erhverver man sig først efterhaanden. I Rom er desuden den gamle Stads Mindesmærker saa tillokkende, og selv Omegnen saa skøn og saa klassisk, at man ikke let fristes til at dvæle tilbørlig Tid i Bibliotheker, saa fiernt man ellers har Sands for Natur, Kunst og Alderdom. Og havde man nu, som dette Levnetsløbs Forfatter, en Ven og Veileder som Zoëga¹⁾ og Leilighed til i Borgias Hus at gjøre Bekiendtskab med de lærdeste Oldgranskere, saa var det naturligt, at Oldverdenens og deres Monumenters Studium ogsaa krævede sin Tid, og at han, uden at tale om numismatisk og anden antiquarisk Kundskab, næsten uden Arbeide saa det lokale af de vigtigste Optrin i Romerstatens Historie paa en uudslettelig Maade gjort sandseligt for sin Phantasie. Fra Rom af besøgte han Neapel og Sicilien, om hvilke Reiser han har aflagt offentlig Regnskab. I Neapel knyttede han fortroligt Venskab med mange af Italiens ædleste Mænd. De fleste ere omsider blevne Offere for Revolutionsstormene. En iblandt dem, Filangieri, døde i sin Ungdom, inden disse brød ud; blandt de faa, som overlevede dem, er det en Trang for Forfatterens Hierte her at nævne Don Donato Tommasi, dengang en ung talentfuld Advokat, nu neapolitansk Statsminister og Rigets Kansler, en Mand, som blev dannet ved Filangieris Venskab, som har tilegnet sig hans Grundsætninger og som, saafremt han kan modstaae Jesuiternes Rænker, endnu vil være saare virksom for Videnskaben og en oplyst Religjøsi-

¹⁾ Om Münters Samliv med Kardinal Borgia og Georg Zoëga se A. D. Jørgensen. Georg Zoëga, 73 ff.

tets Fremme i dette Naturens Paradis. Gerne var Münter fra Neapel gaaet til Grækenland, men Omstændigheder tvang ham til at opgive Udførelsen af denne Plan. Ligesom allerede nogle Maaneder forhen hans Ukyndighed i det arabiske Sprog og Frygt for at være ganske i for største Delen uvidende og fanatiske Missionærers Hænder, bevægede ham til ikke at antage det Tilbud, Monsignor Borgia gjorde ham, at ville sende ham til Ægypten for at samle Oldsager for hans Familie-Musæum i Velletri. Men hans forehavende Reise til Frankrig blev hindret ved Familie-sorg, da hans eneste Broder var druknet 1786 i Garonne ved Bordeaux¹⁾.

Han ilede altsaa igiennem Lombardiet, Schweitz og Tydskland tilbage til Fædrelandet og ankom dér efter næsten to Aars Fraværelse i Sommer 1787. Hiemkommen fandt han i Begyndelsen ikke saa gunstige Udsigter til sin Befordring, som han havde smigret sig med. Vel blev Haab aabnet for ham, til at udnævnes til Professor i det græske Sprog. Men skjøndt vel bekendt med dette, havde han dog ikke studeret det som egentlig Philolog; han havde derfor ikke Mod til at paatage sig et Arbeide, han ikke følte sig fuld voxen, og hans Hu stod alene til en theologisk Lærestol. Men her havde han en værdig Concurrent: en Kamp maatte kiæmpes, Prøveforelæsninger holdtes, efter hvilke han den 1. Nov. 1788 blev udnævnt til Professor theologiæ extraordinarius, uden dog at derfor Venskabsbaandet mellem ham og hans Medbeiler, nuværende Biskop Birch i Aarhus, blev løsnet. Og da faa Maaneder derpaa en aldeles uventet Vakance indtraf i det theologiske Fakultat ved daværende Professor Dr. Jansons Forfremmelse til Aarhus Bispestol, havde han den for en ung Mand saa usædvanlige Lykke, ved Hans Majestæts Naade, i Aaret 1790, efter 14 Maaneders Embedsførelse, at vorde i sit 28. Aar beskikket til Prof. theologiæ ordinarius og Assessor Consistorii. Dette Embede har han forvaltet i 19½ Aar i uafbrudt Harmonie med sine Colleger, Hr. D. Hornemann og Hr. Conferensraad Dr. Moldenhawer, og havt i de senere

¹⁾ Balthasar Münter, f. 12. Maj 1770, druknede 5. September 1786 i Havnen ved Bordeaux.

Aar den Glæde at see tvende af sine egne Tilhørere, Dr. og Prof. P. E. Müller, og Dr. og Prof. Peter Krog Meyer beskikkede til theologiske Professorater, ligesom ogsaa flere andre af hans kiereste Tilhørere ere blevne hans Colleger ved Universitetet, blandt hvilke han især nævner nuværende Etatsraader Engelstoft og Thorlacius, fordi de Videnskaber, de foredrager med saa megen Ære og Gavn, ere nærmest beslægtede med dem, han selv dyrker.

Hans Embedstid indtraf i en saare kritisk Periode, Revolutions Svimlen, som beherskede Europa, yttrede ogsaa sine fordærlige Virkninger i den offentlige Mening om Religionen, og i Maaden hvorpaa denne blev behandlet af selve Theologer. Her som i Udlandet blev meget skrevet for og imod. Han blandede sig ikke i Striden, dels fordi han var overbeviist om, at der overalt i saadanne Tider ikke udrettes noget godt ved Stridskrifter, som kun give Fejden en større Publicitet, deels fordi hans Anskuelse af de omtvistede Gienstande vare undertiden forskiellig fra den Mands, som med største Nidkierhed forsvarede de religiøse Sandheder, og han holdt det for betænkeligt at yttre Modsigelse mod ham; deels endelig, fordi han holdt det for sin første Pligt i sine Forelæsninger at virke paa de Studerende, og overalt havde den Overbeviisning, at sand Christendom staa urokkelig, saasnaar den er forenet med grundig Kundskab, som det er en velforberejdet Geistligheds Pligt at anvende, og at deslige Perioder af Vantro og Anfald paa Religionen ikkun vare en kort Stund og alene forlænges ved vexlede Stridsskrifter. Men det er han sig bevidst, at han i sine theologiske Forelæsninger og i sin Omgang med de Studerende stedse har søgt at vække og vedligeholde dyb Ærbødighed for Religionen og dens Kilde: den hellige Skrift, nyere Granskningsaand forbunden med Agtelse for de ældre Theologers Skrifter og Fortienester; og saa vidt det stod til ham, arbejdet mod den skadelige Nyheds Syge, som vilde kuldkaaste det Gamle, mest fordi det var gammelt, og paa dets Ruiner opføre sine Døgns Systemer. Hertil kunde han ogsaa bidrage saa meget des lettere, da det just var den historiske Theologie, han især holdt Forelæsninger over, nemlig Kirke-

historien i dens hele Omfang, de kirkelige Oldsagn, Dogme-historien og Indledningen til det Nye Testamente. Men ogsaa exegetiske Forelæsninger holdt han, især over adskillige af det Gamle Testamentes poetiske Bøger, for at ophielpe det hebraiske Sprogs af de theologiske Studerende meget forsømte Studium. Desuden holdt han ogsaa Foredrag over den naturlige Theologie, den populære Theologie, Pastoral Theologien og andre theologiske Discipliner, Moralen undtagen, som Dr. Moldenhawer lærte med saa stort og uafbrudt Bifald. Adskillige af disse Forelæsninger vare nye, og da i dem foredragne Discipliner nu og blev Gienstande for theologisk Embeds Examen, blev derved undertiden Misfornøjelse vakt blandt de Studerende, hvis Forberedelse derved blev vanskeligere, men den blev snart overvunden ved Fasthed og Erfaring om deslige Kundskabers Nødvendighed og Nytte; og i sin hele Embedsførelse som Professor havde Forfatteren kun den Kummer, ei at kunne standse det fordærvelige Manuduktions System, hvorved de bedre Hoveder bleve førte til Overfladiskhed og Forsømmelse af grundigt Studium, og de maadeligere til Udenadslæsning og blot Memoriaværk. En Skade, som er stor allevegne, men allerstørst i Religionens Behandling, hvor Kundskab og Varme for Sagens høje Vigtighed bør være uopløseligen med hinanden forbunden! Især var Skaden stor dengang, fordi Manuduktionen blev dreven ganske fabrikmæssig. Følgen deraf var, at mange, som man ikke kunde ganske afvise, fordi de dog havde nogen Kundskab, slap igiennem Examen med sletteste Charakter. Af disse har sikkert adskillige glemt det lidet, de vidste dengang. Men de Menigheder, hvis Lærere disse er blevne, er saare meget at beklage.

Den theologiske Doctor Værdighed erholdt Forfatteren, kort efter at han var beskikket til Professor Theologiæ Ordinarius ved de akademiske Høitideligheder i Anledning af Deres Majestæters Formæling. Til Doctor i Philosophien var han alt i Aaret 1784 creeret ved det siden ophævede Universitet i Fulda. Tvende Gange har han været Universitetets Rector og sex Gange det theologiske Fakultets Decanus. I sine senere Professor Aar var han ogsaa Medlem af den i hans andet Rectorat paa hans

Forslag oprettede Commission for Universitets Bibliotheket, som nu blev beriget med en Mængde Bøger, hvorved mange Mangler bleve afhjulpne, som dette efter en fortræffelig Plan anlagte og af Etatsraad Abraham Kall velordnede Bibliothek havde faaet i senere Tid, da ikke mange nye vare blevne anskaffede i en Række af Aar. Det var og i den Tid, et af ham udarbejdet Forslag til Oprettelsen af en Commission til at samle og bevare Oldtidens Mindesmærker vandt det kongelige danske Cancellies Bifald, i hvis Følge de fædrelandske Oldsagers Studium, som var saa yndet af vore Fædre, fik et nyt Liv; mangfoldige gamle Monumenter bleve reddede og bevarede for Efterslægten, og foruden den paa Universitets Bibliotheket opstillede, nu allerede betydelige Samling, en anden er bleven anlagt i Odense, samt i de antiquariske Annaler et Magazin er bleven aabnet, i hvilket deels Efterretninger, deels Undersøgelser kunde bevares for de tilkommende Aarhundreder. Foruden denne antiquariske Commission, til hvis Medlem Forfatteren blev udnævnt, har han tillige deeltaget i andre Commissions Arbejder, hvilke han Tid efter anden blev befaleet at tiltræde: saasom Commissionen for de danske Skolers bedre Indretning, under hvis Tilsyn Seminarierne paa Blaagaard og i Brøndbyvester vare henlagte. Commissionen til Undersøgelse af den Pestalozziske Methode og den liturgiske Commission, hvilken dog snart formedelst Biskop Balles tiltagende Alderdoms Svaghed ophørte at være virksom; ligesom han ogsaa siden 1804 har været Medlem af Missions Collegiet og Direktionen for Vaisenhuset.

Dette Embede gav i Aaret 1806 Anledning til, at han erholdt kongelig allernaadigst Tilladelse og Understøttelse til i Sommermaanederne at gjøre en Reise til Leipzig, Dresden og Berlin, for at gjøre sig bekendt med de i disse Stæder blomstrende Borgerskolers Indretning, da man var betænkt paa at indrette en Skole i Vaisenhuset, som og har den ønskeligste Fremgang. Et høist interessant Tidspunkt, hvori denne Reise faldt: Faa Uger før Slaget ved Jena! Forfatteren saa de preussiske Hære, som droge til Slagterbænken, og var endnu i Holsten, da Tysklands Skiebne blev afgjort. Fra Kiel sendte Hans

Majestæt ham til Altona, for i Forening med Overpræsidenten og Stadens høieste Borger, Conferensraad Gähler at instruere Overrabbineren om, hvorledes han havde at forholde sig med Hensyn til det Synædrium, Kaiser Napoleon dengang havde befalet til at møde i Paris.

Endnu en Sag, som ellers ikke pleier ofte at berøres i Biographier, troer Forfatteren at burde omtale, da han er Borger i en Stat, hvis Regent har forundt Frimureriet sin Beskyttelse. Han har i 13 Aar fra 1791 til 1807 været Mester af Stolen i den her værende tyske Loge Frederik til det kronede Haab. Hvad han har stræbt at virke i denne Forretning, hører ikke egentlig til disse Blade, ikkun saa meget, at han stedse har modsat sig alle sværmeriske Forestillinger og har søgt at forbinde Videnskabelighed med det, som egentlig udgjør Mureriets Væsen. I dette Øjemed har han paa de københavnske Logers Vegne, af sin Formand i Mester Embedet, Kapitain Abrahamsen, købt en ikke ubetydelig, til dette Fag hørende Bogsamling og seet sig i Stand til at forøge den saaledes, at den nu formodentlig er en af de største, der findes i nogen Loge. Hvo der veed, hvilken Rolle Frimureriet har spillet i Fortiden og i det attende Aarhundrede, vil, skøndt han selv maaske ikke er dette Selskabs Medlem, dog ikke finde det overflødigt, at trykte Bøger og Haandskrifter samles, i hvilke dette og andre saakaldte hemmelige Selskabers Historie, Meninger, Stridigheder og Antiquiteter og fremmedes Domme over dem ere nedlagte.

I Aaret 1808 blev en ny Virkekreds aabnet for ham ved Hans Majestæts udmærkede Naade. Biskop Balle følte sig svækket af Arbeide og Alderdom og ønskede at resignere sit Embede, og Kongen, efter at have forundt ham den attraaede Hvile paa en Maade, som tydelig viiste, hvor meget Hans Majestæt skønner paa og belønner udmærket Fortieneste, udnævnte den 2. April 1808 Münter til hans Eftermand paa Siællands Bispestol. Han modtog dette vigtige Embede ikke uden Ængstelighed. Thi ihvorvel han allerede nogle Aar i forveien i Anledning af flere Bispestols Vacancer havde yttret det Ønske at komme i Betragtning, da han efter den hos mange Aars akademiske Lærere sæd-

vanlige Erfaring ønskede at ombytte en blot theoretisk Løbane med den praktiske, og dengang var bleven ved Universitetet, fordi hans Majestæt ved allernaadigst at forunde ham en Pension af 1000 Rdl. paa Lollands og Fyens Bispestols Indkomster, havde sikkret ham for Næringsorg, saa kjendte han dog til den Mængde af heterogene Forretninger og de Ansvar, som hviler paa Siellands Biskop, for ei at betragte denne Forandring af sin Stilling fra en meget alvorlig Side! Han blev først ordineret til Præst af Biskop Balle og 14 Dage derpaa, den 9. Maj 1808, af ham høitideligen indviet til Biskop, og var det nu, at hans ivrige Bestræbelse gik ud paa at vedligeholde alle Forretninger i saadan Gang, at den ærværdige Olding ikke skulde savnes: at tilvinde sig Geistlighedens Tillid og Kiærlighed og at bidrage saa meget, han formaaede, til at theologisk Kundskab og Aandsdannelse, uden hvilken ingen Sikkerhed kan være for den protestantiske Kirke, blev vedligeholdt hos Gejstligheden i Siellands Stift. I disse Øjemed gjorde han efterhaanden adskillige Forsøg, som alle blev bifaldt af Hans Majestæt. Den ældgamle Examen Ordinandorum, som tilforn var alene bleven holdt i Enrum, blev nu offentlig in confessu Ministerii Hafniensis. Landemodets Forsamlinger erholdt nu ogsaa en videnskabelig Tendents ved at, efter at de egentlige Forsamlinger vare tilendebragte, Afhandlinger bleve oplæste af Medlemmer og af andre Geistlige, af hvilke de, som især qualificerede sig til Bekjendtgørelse, bleve udgivne i Siellands Stifts Landemodes videnskabelige Forhandlinger; en Indretning, som har havt den Lykke at vinde Bifald og at finde Efterlignelse i flere andre Stifter, især Fyens og Lollands, hvorfra ligeledes lærde Arbeider ere blevene udgivne i Trykken. Og da den største Deel af Siellands Geistlighed bor langt fra Hovedstaden og derved har megen Vanskelighed ved at erholde Bøger, de fleste ikke engang Raad til at anskaffe sig dem, indgik Stiftsøvrigheden ved aller underdanigst Forestilling om at maatte anlægge i Roskilde Domkirke et Bibliothek i de Fag, som især vare vigtige for Theologer: hvorpaa Hans Majestæt i Aaret 1811 allernaadigst tillod dem af Domkirkens Midler at kiøbe den værdige Rector og Pro-

fessor Taubers Bogsamling, som ansaas for at være passende til at være Grundvold for saadan offentlig Bogsamling. Den er omsider bleven betydelig forøget ved Geistlighedens frivillige Bidrag og det aarlige Contingent, som de ny tiltrædende Sognepræster skulle svare dertil; sikkert vil den om nogle Aar være saa vel besat i de Fag, i hvilke den samler, at den vil kunne stifte udmærket Nytte iblandt den siellandske Geistlighed. Ogsaa denne Indretning har fundet Bifald i andre Stifter. Baade Fyens og Aalborgs Stiftsøvrigheder har i Stiftstæderne anlagt Bibliotheker, men efter en større Plan, da Frastanden fra Kiøbenhavn udelukker Geistligheden i Provinserne fra al den Hielp, den siellandske kan faa, og de tillige billigere saa vidt muligt bør sørge for andre læsendes Tarv.

Foruden de Pligter, Münter har at iagttage som Biskop, paa-ligger det ham ogsaa som tertius theologus, ifølge danske Lovs II at holde Forelæsninger ved Universitetet. Han har stedse i Vinter Halvaaret tilbudt sig dertil i Lections Cataloget. Undertiden har han havt Tilhørere og holdt Forelæsninger over enkelte bibelske Bøger, især af det gamle Testaments kirkelige Oldsager, Indledningen til det nye Testamente og den augsburgske Confession. Men da hans Deeltagelse i theologisk Embedsexamen endnu ikke er fastsat, kan han ved de theologiske Studiers Gang her ved Universitetet ikke vente at have hvert Aar Tilhørere, efterdi de fleste kun høre Forelæsninger hos dem, som skulle examinere. Han maa derfor for det meste indskrænke sig til dem, han har at holde i det kongelige Pastoral Seminarium, hvilket i følge den af ham allernaadigst indgivne Forestilling blev indrettet i Aaret 1809. Herved er unægtelig en stor Mangel i den theologiske Ungdoms Dannelse afhjulpen. Kun det var muligt at giøre Forpligtelse til at besøge dette Seminarium almindelig for alle Studerende! Thi ellers bliver Sagen stedse uden Undtagelse mere eller mindre illusorisk. Beviis derpaa haves næsten ved hver Bispexamen; kun de Candidater, som har været Seminariets Alumner, forstaar at disponere en Prædiken, de øvrige derimod vise ikkun meget sieldent nogen Øvelse i denne for en Religionslærer saa nødvendige Færdighed. Ogsaa

det Forslag, han gjorde i Aaret 1815, at lade den danske Oversættelse af det nye Testamente revidere af en Commission, vandt allernaadigst Bifald. Commissionen, som bestod af ham, Professorerne P. E. Müller, Jens Møller, Thorlacius, Brøndsted, Dr. Mynster — har ved at samles engang om Ugen i tvønde Aar, nu dette skrives, saa godt som tilendebragt dette ikke lette Arbeide og tilendebragt det med saadan Eendrægtighed og Lyst til Sagen, at Forfatteren anseer de derpaa anvendte Timer for nogle af de behageligste, han har haft som Embedsmand. Denne Revision, hvorved den ældre Revisions Commissions meget for-tienstfulde Arbeide blev flittigere benyttet, stod i nær Forbin-delse med det danske Bibelselskab, til hvis Oprettelse Münter havde forenet sig med en Deel for Religionens Sag varmt følende Medborgere, og som ligeledes er bleven benaadet med Hans Majestæts allerhøieste Bifald. Alle Revisions Commissionens Med-lemmer vare tillige Medlemmer i dette Selskabs Direction, og Münter har, saalænge det er til, fungeret som en af Vicepræsi-denterne. I sin Bestræbelse for at have Opsyn mere end nominelt med Candidaternes Studier og Øvelser paa Prædike-stolen, medens de er ubefordrede, har Münter ikke haft nogen Fremgang, vel har han med det kongelig danske Cancellis Sam-tykke forlangt af hver en latinsk Afhandling og en Prædiken hvert Aar indsendt til sin Bedømmelse. Men ikkun de aller-færreste har opfyldt dette hans Forlangende. Og dog er Sagen saa gavnlig i følge Forholdets Natur, i hvilket han staar til Candidaterne, og er lovformelig i alle tyske protestantiske Lande. Et bestemt Lovbud desangaaende vilde sikkert være til største Nytte. Ved dets Bestræbelser ere, skjøndt dets Midler hidtil kuns har været ringe, en Mængde Bibler og Nye Testamenter uddelte og komne i Omløb, og Direktionen for Vaisenhuset har derved seet sig i den behagelige Nødvendighed at foranstalte et nyt Oplag af Biblen langt førend den ellers kunde have ventet at faa det forrige udsolgt. Lykkes det at faa en stereotyp Ud-gave af det nye Testamente indført, saa vil en endnu hurtigere Udbredelse af denne hellige Bog finde Sted.

Strax efter Münter var bleven udnævnt til Biskop, erholdt

han kongelig Befaling til at indtræde i den til at gjøre Forslag om Dannebrog-Ordenens Udvidelse oprettede Commission, hvis Commissorium omsider ogsaa blev udstrakt til at gjøre Forslag om en nye Rangforordning. Ved den af Hans Majestæt besluttede Indretning af de danske Ridderordener blev han allernaadigst udnævnt den 28. Juni 1808 til at være Ordensbiskop og Medlem af det kongelige Ordenskapitel, i hvis Følge det var hans Pligt at holde Taler i Kapitlets høitidelige Forsamlinger og at tage de nye Riddere og Dannebrogsmænd i Eed. Han selv blev d. 10. August 1808 benaadet med Ridderkorset og Dannebrogsmændenes Hæderstegn, d. 28. Jan. 1812 med Kommandør Korset og den 28. Oct. 1817 med Ordenens Storkors.

Tvende store Høitideligheder har han oplevet i sin Embedstid. Den første var den 31. Juli 1815, da han nød den høie Ære at salve Deres Majestæter i Frederiksborg Slotskirke. Den anden: den evangeliske Kirkes tredie Jubelfest d. 31. Oct. 1817, hvilken Høitids Form blev bestemt efter det derom af en Commission, i hvilken han ogsaa havde erholdt Befaling at tage Sæde, indgivne Forslag. Det i denne Anledning udgivne latinske Hyrdebrev til Geistligheden i de danske Stater blev affattet af ham efter Overenskomst med alle hans Colleger, ligesom han og ved Afbenyttelse af de ham af Generalsuperintendent Adler meddeelte Ideer forfattede den rigelig blandt Alumnerne uddeelte Underviisning om de vigtigste Velgierninger, vi skyldte Reformationen. Det vil stedse være en Glæde for ham, at Danmark gav Exempel til denne Høitidsholdelse. Ved dette Exempel bleve de andre protestantiske Stater opvakte. Ellers var maaske under de politiske Giæringer denne religiøse Fest bleven næsten allevegne forsømt, eller holdt som hvert Aars Reformationensfest med megen Lunkenhed. Og selv den atter ved denne Leilighed paa Bane bragte Forening mellem begge protestantiske Kirker kan med Rette ansees som en Følge af den danske Konges Iver for den evangeliske Lære. Den vil, om den end ikke skulde kunne iværksættes strax, dog sikkert gaae for sig med Tiden; og allerede ved det saa bestemt og paa saa mange Steder yttrede Ønske om en Forening ere Kirkerne, om ikke i Form, saa

dog i Virkelighed blevne forenede med hinanden. Mere behøves ikke engang til Protestantismens Befæstelse og Værn imod de Farer, den paany fremkomne Jesuitisme truer med. Dog er det at haabe, at de Foranstaltninger som endeel tyske protestantiske Fyrster træffe for nærværende Tid til den tyske katholske Kirkes nye Organisation, ville hindre dens Indflydelse, ja maaskee tilveiebringe et Schisma med den romerske Stol, som kan være af uberegnelig vigtige Følger. Forfatteren har havt den Lykke paa en Reise, han i afvigte Sommer erholdt allernaadigste Tilladelse til at gjøre, at være nøie bekiendt med disse Planer, ligesom han forhen i Aaret 1791 i Mainz og Bonn var bleven underrettet om, hvad dengang vare de mest oplyste geistlige Fyrsters Bestræbelse for at befrie den tyske Kirke for Roms Tyrannie. Men disse Planer gik til Grunde i Revolutionsstormene. Saadan Fare er for Tiden ikke mere at befrygte.

Hvad hans huuslige Forhold angaae, da være det tilstrækkeligt at berette, at han siden 1791 er gift med Maria Elisabeth Krohn, en Datter af Dr. Herman Diederich Krohn, der i Aaret 1805 døde som første Borgmester i Lübeck, en Mand der var kiendt og yndet af vor allernaadigste Konge, og som har efterladt sig et hæderfuldt Rygte som Mønster af en republikansk Magistrat. Han er i dette lykkelige Ægteskab bleven Fader til 5 Sønner og 4 Døttre, som alle lever paa en eeneste Søn nær, der døde i sin spæde Barndom.

Sine literære Forbindelser, som har været og endnu ere temmelig udbredte, berører han ikke videre end med at anføre Fortegnelsen om de vigtigste videnskabelige Selskaber, som Tid efter anden have optaget ham til Medlem.

1) *Indenlandske:*

1. Det kongelig danske Videnskabernes Selskab, 2. det kongelige Selskab for Historie og Sproget, 3. det Skandinaviske Literaturselskab, hvilket han var med at stifte.

2. *Udenlandske:*

1. Videnskabernes Selskab i Göttingen, Prag, Stockholm, Upsala, Trondhiem, i Neapel, i Corfu, det italienske Akademie,

desuden er han Correspondent af Akademierne i Berlin, München og af det hollandske Institut.

Han vedlægger en Fortegnelse over de af ham udgivne Skrifter.

Og saaledes ender han denne temmelig udførlige Selvbio-graphie med det inderlige Ønske, at hvis hans Liv hidindtil ikke har været uden Gavn for Kirken og Videnskaberne, de Aar, som endnu maatte forundes ham, ligeledes maatte være velsignede af Guds Forsyn til gavnlig Virksomhed, og at, om Alderen, til hvis Grændse han nærmer sig, engang skulde svække hans Aandskræfter, han selv maatte føle det, for at kunne trække sig tilbage og overlade Hyrdestaven til en kraftfuldere Haand! Opfyldt af Taknemlighed og Hengivenhed mod Kongen anraaber han Gud om hans rigeste Velsignelse over Hans Majestæt og hele det kongelige Huus!

Et Brev fra 1812 samt nogle Oplysninger om Familien Trap (Thrap).

Ved D. Thrap.

Da jeg i et foregaaende Hefte af Tidsskriftet fandt et Brev til Højesteretsjustitiarius G. J. Bull under hans Ophold i Kjøbenhavn, tænkte jeg, at et lignende fra min Farfader til hans Søn og Datter, som 1812 opholdt sig i Danmark, kunde have en lignende Interesse. Samtidig fandt jeg, at her nok kunde blive Plads for nogle Notitser om min Farfaders Familjeforhold, som jeg for nogle Aar siden modtog fra Overretssagfører Schierbeck i Kjøbenhavn, gift med min Slægtning Marie Trap. Disse Notitser var en Fortegnelse over min Oldefaders Børn i hans 3 Ægteskaber tildels med tilføjede Fødselsdage, Vielsesdage og Dødsdage. Der opregnes kun 19 Børn, men det har været sagt, at der har været 23, hvilket bestyrkes ved et Brev af 2 Sept. 1863 fra Pastor L. T. Gjerløff (Søn af nedenstaaende Nr. 18), som har det fra sin Moder. Hvad jeg har kjendt til dem af Familjen, som kom til Norge, har jeg tilføjet med Henvisning til de personalhistoriske og genealogiske Arbejder, hvor videre Oplysninger er at finde. Det er mit Haab, at danske Medlemmer af Familjen vil føre dette videre, om Tid og Lejlighed gives.

Hvad min Farfaders Brev angaar, da har jeg forundret mig over, at man i disse Aar — som det synes med Frejdighed — paatog sig Rejsen fra Norge til Danmark trods de engelske Krydsere. Min Fader, Bytøged Niels Andreas Thrap (cfr. P. H. T. 2 R. 2 B. S. 18, 28, 29, 30, 42 ff.) blev sendt